

«БЕКТЕМІН»
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық
казак-түрік университетінің ректоры
Ж.Темірбекова
2022 ж.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖҮЙЕСІ

ЖҰМЫС НҰСҚАУЫ

ЖН-ГБ-007-2022

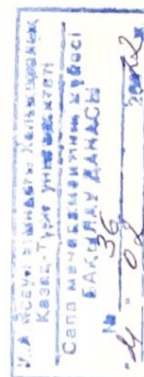
«ЭКОЛОГИЯ» ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ «АЙМАҚТАРДАҒЫ СУ КӨЗДЕРІНІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУЫН ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУ ТӘРТІБІ»

АЛҒЫ СӨЗ

1. «Экология» ғылыми-зерттеу институтымен ӘЗІРЛЕНДІ ЖӘНЕ
ЕНГІЗІЛДІ
2. Әзірлегендер:
– «Экология» ғылыми-зерттеу институтының директоры А. Ақбасова
– Зертхана меңгерушісі Г. Қойшиева
– Бас ғылыми қызметкер Г. Саинова
– Кіші ғылыми қызметкер Г.Ташметова
3. Келісілді:
– Ғылым және стратегиялық даму вице-ректоры А.Ошибаева
– Заң бөлімінің басшысы Г. Мусаханов
– Адам ресурстарын басқару бөлімінің басшысы Қ.Тубеков
– Стратегиялық даму, рейтинг және сапа орталығының басшысы
Ж.Дарибаев
4. ЕНГІЗІЛДІ – 2022 ж.
5. Тексерілу мерзімі – 2024 ж.

Қызмет бабында пайдаланатын басылым

Түркістан

<i>Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті</i>		<i>ЖН-ГБ-007-2022</i>
Сапа менеджментінің жүйесі	Жұмыс нұсқауы	
«Экология» ғылыми-зерттеу институтының «Аймақтардағы су көздерінің экологиялық бақылауын жүргізу және ұйымдастыру тәртібі»		5 беттің 2 –ші беті

1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

1.1 Бұл жұмыс нұсқауы «Экология» ғылыми-зерттеу институтында аймақтардағы су көздерінің экологиялық бақылауын жүргізу және ұйымдастыру кезінде қолданылады.

1.2 Жұмыс нұсқауы институт қызметкерлерін ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруына міндеттейді.

1.3 Жұмыс нұсқауы «Экология» ғылыми-зерттеу институтының құжаттарының тізіміне енеді және қызметкерлер мен басшылық тарапынан орындалуы міндетті.

2 СІЛТЕМЕ ҚҰЖАТТАРЫ

Жұмыс нұсқауын даярлау барысында келесі нормативтік-құқықтық құжаттар пайдаланылды:

- ҚР Еңбек кодексі;
- ҚР «Қоршаған ортаны қорғау туралы» заңы;
- ҚР Экологиялық кодексі;
- Университет Жарғысы;
- ҚР табиғи ресурстарымен қоршаған ортаны бақылауының бірыңғай мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және жүргізу ережелері;
- Мезгілдік жұмыстар бекеттеріндегі бақылаулардың ұйымдастыру және жүргізу тәртібі МемСТ 17.1.3.07-82 белгіленген;
- МС ИСО 9001-2015;
- ҚРС 1157-2002.

3 ТЕРМИНДЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

ҒЗЖ – ғылыми-зерттеу жұмысы.

СМЖ – сапа менеджмент жүйесі.

ҚР БҒМ – Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігі.

«Экология» ҒЗИ – «Экология» ғылыми-зерттеу институты.

4 ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

4.1 Су қорының экологиялық бақылауын жүргізу және ұйымдастыру тәртібі төмендегідей жүргізіледі:

- аймақтық су қорының экологиялық бақылауын жүргізу үшін карта жасалады;
- аймақтың су көздерін бақылау бекеттерінің экспедициялық жүйесі ұйымдастырылады;
- қажетті дәлме-дәлдікті қамтамасыз ететін әдістемелер арқылы орындауын бақылау (физикалық, химиялық, гидробиологиялық және гидрологиялық көрсеткіштер бойынша) және бақылауды жүргізу мерзімдерін көрсететін арнайы бағдарлама жасау;
- бақылаулардың жүйелілігі мен кешендігі, олардың өткізу кезендерімен гидрологиялық жағдайлардың теңдесуі, бірыңғай әдістер арқылы судың сапасының көрсеткіштерін анықтауды қалыптастыру.

<i>Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті</i>		<i>ЖН-ГБ-007-2022</i>
Сапа менеджментінің жүйесі	Жұмыс нұсқауы	
«Экология» ғылыми-зерттеу институтының «Аймақтардағы су көздерінің экологиялық бақылауын жүргізу және ұйымдастыру тәртібі»		5 беттің 3 –ші беті

4.1.1 Белгілі кеңістікте гидрохимиялық бақылаулар жүргізілуі тиіс, ал аймақтың ішіне:

-мүмкіндігінше зерттеліп жатқан аумақтағы шаруашылық-тұрмыстық су пайдалану үшін арналған барлық су объектілері;

-антропогенді ластаушылардың зиянды әсерін анықтай отырып су объектілерінің бүкіл акваториясы кіруі қажет.

4.1.2 Уақытпен белгіленетін бақылаулар жүргізілуі тиіс:

-гидрологиялық қалыптардың барлық кезеңдері (көктемгі су тасқыны, жазғы судың тартылуы, жазғы және күзгі жауын-шашындар, мұздың пайда болуы, қысқы судың тартылуы);

-түрлі су көрсеткіші бойынша жылдарды бақылау (көп сулы, аз сулы жылдар);

-ай сайын анықталатын судың химиялық құрамының өзгеруі.

4.2 Сынамалар алудың кестесі және бағыты түзілуі қажет:

4.2.1 Экспедиция мүшелерінің міндеттері бөлінеді;

4.2.2 Экспедициялық және зерттеулерге арналған құрал-саймандардың толық тізімі жасалды.

4.2.3 Су көздерін бақылау барысында алынатын мәліметтер толық болу үшін су және топырақ сынамаларын дұрыс алу қажет:

-өзен суының сынамаларын үш нүктеден алу керек: екі жағасының бойынан және ортасынан;

-елді мекенде орталықтандырылған сумен қамту жүйесінде сынаманы су шыққан жердегі нүктенің тереңдік және ендік кеңістігіне қарай алу керек;

-судың жоғарғы қабатында сынамаларды шыны немесе пластик ыдыспен алу керек;

-тереңдік сынама, сынама алатын арнайы сайманмен-батометрмен алынуы қажет;

-ерітілген оттегі мен күкіртесутегіні анықтау үшін, алынған су сынамасын ауамен байланыспағаны абзал.

4.2.4 Сынама алынған кезде түссіз химиялық тұрақты шыныдан немесе полиэтиленнен жасалған ыдыс қолданылуы қажет. Сынама алатын ыдыстар таза жуылуы тиіс.

4.2.5 Алынған сынамалар белгілену керек:

-әр сынамаға нөмірленген, алынған тереңдігі, уақыты мен температурасы көрсетілген белгісі болуы қажет;

-бұл мәліметтер арнайы дала журналына да тіркеліп, сынама алу экспедиция мүшелерінің расталған қолы бар протоколмен әзірленеді.

4.2.6 Нақты нәтиже алу үшін сынамалырды мемлекеттік мем.стандартқа сәйкес сараптау керек.

4.2.7 Кейбір анықтауларды сынама алған жерде жасау керек.

4.2.8 Егер судың тұрақсыз қоспаларын анықтау сол жерде, сол уақытта мүмкін болмаса, онда сынаманы консервілейді.

<i>Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті</i>		<i>ЖН-ҒБ-007-2022</i>
Сапа менеджментінің жүйесі	Жұмыс нұсқауы	
«Экология» ғылыми-зерттеу институтының «Аймақтардағы су көздерінің экологиялық бақылауын жүргізу және ұйымдастыру тәртібі»		5 беттің 4 –ші беті

4.3 Су сынамаларының сараптауы мемлекеттік стандарттар және ҚР реестріне енгізілген әдістер бойынша жүргізіледі.

4.4 Сараптау нәтижелерін тіркеу және өңдеу;

4.5 Аймақтың экологиялық жағдайын мінездейтін арнайы мәліметтер жинағын жүргізу, зерттеулер мәліметтерін сақтауды ұйымдастыру;

4.6 Алынған ақпараттар негізінде қоршаған ортаның қалпын болжау және шешімдер қабылдау.

КЕЛІСІЛДІ

Ғылым және стратегиялық даму вице-ректоры

А.Ошибаева

Заң бөлімінің басшысы

Г. Мусаханов

Адам ресурстарын басқару бөлімінің басшысы

Қ.Тубеков

Стратегиялық даму, рейтинг және сапа орталығының басшысы

Ж.Дарибаев

